

Postup krokov na akceleráciu riešenia stavu vendor lock-in informačných systémov verejnej správy

1. Aktuálny stav

V oblasti IT systémov dlhodobo evidujeme problém s tzv. „vendor lock-in“, kedy sa akýkoľvek subjekt obstarávajúci podľa zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov stane závislým na dodávateľovi a musí využívať výlučne jeho služby alebo technické riešenia. „Vendor lock-in“ nastáva najmä v prípadoch, ak je predmetom zákazky alebo aspoň jej časti, obstaranie takej špecifickej služby alebo tovaru, ktorá je individualizovaná a vytvorená duševnou činnosťou autora a zároveň verejný obstarávateľ a obstarávateľ zmluvne nezabezpečil získanie výhradných majetkových práv k dielu alebo jeho časti, k súvisiacej dokumentácii a softvérovým nástrojom. Dôsledkom toho je stav, ktorý v zásade znemožňuje verejnému obstarávateľovi a obstarávateľovi z dôvodov ochrany autorských práv zhotoviteľa, prijať ponuku iného dodávateľa, ktorý by informačný systém verejnej správy rozvíjal, prevádzkoval, udržiaval alebo vykonával v ňom zmeny. Tento stav je samozrejme výhodný pre dodávateľa, na druhej strane však úplne eliminuje hospodársku súťaž a prináša so sebou mnohé negatíva najmä pre verejného obstarávateľa a obstarávateľa.

Na základe úlohy B.5. z uznesenia vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) č. 437 z 28. septembra 2016 k Národnej koncepcii informatizácie verejnej správy (ďalej len „NKIVS“) vláda zaviazala podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu v spolupráci s relevantnými gestormi podrobne rozpracovať dokumenty Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy Slovenskej republiky, ktoré sú uvedené v kapitole 9 a predložiť tieto dokumenty na schválenie do Rady vlády Slovenskej republiky pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh. Jedným z týchto dokumentov bola aj Koncepcia nákupu IT vo verejnej správe (ďalej len „konceptia nákupu“), ktorá bola schválená Radou vlády Slovenskej republiky pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh uznesením č. 4/2019 zo 16. mája 2019.

Koncepcia nákupu popisuje z pohľadu rizikovosti a potreby riešiť „vendor lock-in“, najmä tieto situácie:

- je nevyhnutné predĺžiť platnú prevádzkovú zmluvu (ďalej len „SLA zmluva“) k existujúcemu informačnému systému verejnej správy (ďalej len „ISVS“),
- došlo k zániku platnej SLA zmluvy a ďalšia podpora je pre ISVS kľúčová, preto je nevyhnutné zabezpečiť novú SLA zmluvu pre ISVS.

V obidvoch uvedených prípadoch, koncepcia nákupu pripúšťa využitie postupov uvedených v zákone č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“), tzn. využitie možnosti uzatvoriť dodatok k zmluve (podľa koncepcie nákupu v maximálnom trvaní 3 rokov) alebo využitie postupov priameho rokovacieho konania. Nevyhnutnou súčasťou takéhoto postupu podľa koncepcie nákupu je súčasné vysporiadanie výhradných práv k ISVS, vrátane práv k dokumentácii a softvérom, použitím príslušného znenia licenčných dojednaní.

Na základe dostupných informácií je známe, že nie všetky situácie „vendor lock-in“ je v súčasnosti možné riešiť postupmi podľa zákona o verejnom obstarávaní. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné v súlade s kompetenciou orgánu vedenia podľa § 8 ods. 1 písm. c) zákona č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov akcelerovať úsilie a navrhnúť mechanizmus systémového vysporiadania sa s touto situáciou, pričom je veľmi pravdepodobné, že bude potrebné hľadať riešenia až na úrovni Európskej komisie.

2. Návrh ďalšieho postupu

Na účel aplikovania najvhodnejšieho riešenia a následného rokovania s Európskou komisiou je potrebné identifikovať rozsah ISVS, ktorých sa táto situácia týka, ako aj rozsah a závažnosť stavu „vendor lock-in“, finančný vyjadrenie „vendor lock-in“ (vo väzbe na náklady, ktoré sú nevyhnutné na jeho odstránenie), navrhované spôsoby odstránenia „vendor lock-in“ ako aj a dôvody, pre ktoré tento stav nebolo možné v súlade s platným právom odstrániť (za predpokladu, že správca alebo prevádzkovateľ vyvinul vôľu odstrániť „vendor lock-in“).

Vzhľadom na kompetenciu Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky viesť zoznam projektov v stave „vendor lock-in“ a hľadať spôsoby zníženia stavu „vendor lock-in“, je potrebné v prvom kroku požiadať všetky príslušné orgány riadenia o informácie v rozsahu:

- a) identifikovanie ISVS, ktoré sa nachádzajú v stave „vendor lock-in“,
- b) existencia/neexistencia platnej SLA zmluvy k ISVS, informácie o stave platnej SLA zmluvy, jej dĺžke a existencii rizika spojeného s nevyriešenými výhradnými právami,
- c) či je možné „vendor lock-in“ vyriešiť postupom podľa zákona o verejnom obstarávaní alebo takéto riešenie nie je možné (vrátane odôvodnenia),
- d) odhadovaný čas potrebný na prípravu a realizáciu nového verejného obstarávania na služby prevádzky, údržby, rozvoja alebo zmeny ISVS.

Po vyhodnotení týchto informácií bude následným krokom návrh systémového spôsobu riešenia, ktorým bude možné znížiť stav „vendor lock-in“.

Na tento účel Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky, aj za účasti zástupcov Úradu pre verejné obstarávanie, vytvorí expertný tím, ktorý po vyhodnotení všetkých relevantných informácií navrhne systémový spôsob riešenia, ktorým bude možné znížiť stav „vendor lock-in“. Navrhnuté riešenie bude podľa potreby prerokované na príslušných úrovniach a následne premietnuté do legislatívnej podoby.